

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen	celo leto K 24—
pol leta	12—
četrt leta	6—
na mesec	2—

v upravnistvu prejemani:	celo leto K 22—
pol leta	11—
četrt leta	5 50
na mesec	1 90

Iskajo vsak dan svojev izvzemski nedelje in granitno.

Iskrati veljajo: peterostopna petič vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravnistvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserciji itd. to je administrativne stvari.

Ponosna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpslatve naročnine se ne ozira.

Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:	celo leto K 25—	za Nemčijo:	celo leto K 28—
	pol leta 13—		za Ameriko in vse druge države:
	četrt leta 6 50		celo leto K 30—
	na mesec 2 30		

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znakica. Upravnistvo: Knafljeva ulica št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

Goriški deželni zbor zaključen.

Iz Gorice, 11. oktobra.

Zaušnica, katero sta dobila pa tudi zaslužila deželni glavar dr. Pajer in podglavar dr. Gregorčič, je tako, da jo bosta pomnila svoj živ dan. Pajer je najbrže ne bo čutil dolgo, ker je že v visoki starosti in vidno hrom, ali dr. Gregorčiča utegne še boleli, ker je hraber in močan vitez, ki se dolgo živeti. Niti sanjala nista, da bo sledilo zaključenje deželnega zbora, če razveljavita Gabrščekov mandat ter potisneta druge v verifikacijski odsek. Moza sta dobila pogum tam pozimi, ko sta razveljavila mandate iz slovenskega veleposestva pa se jima ni bilo nič zgodilo, marveč je deželni zbor zboroval dalje brez zastopnikov veleposestva slovenskega, brez trgov in mest ter brez enega zast. kraških kmečkih občin. Sedaj sta se sicer bala razveljaviti zopet mandate iz slovenskega veleposestva, no zato sta pa razveljavila mandat iz trgov, češ, to lahko naredimo, saj tega nam nihče ne zameri, če vrzemo Gabrščeka iz deželnega zbora. Mislila sta: vse bo zadovoljno, laški liberalci, slovenski klerikalci in vlada, drugi pa tako ne pridejo v poštev. Toda nenadno je prišlo drugače. Deželni zbor je zaključen, in sicer največ radi razveljavanja Gabrščekovega mandata! Kaj takega govori dr. Gregorčič, ki tako neizmerljivo sovraži Gabrščeka!

Dr. Gregorčič je ropotal v zboru radi volitev iz veleposestva, iz kmečkih občin na Krasu, posebno pa na koncu radi volitve iz trgov. Tako moder sklep napravi večina, zadovoljna je ta večina, kakor da je storila veliko dobro delo — na to sledi pa zaključenje deželnega zbora. In sicer najglavnejši radi Gabrščeka. Brece je delil dr. Gregorčič petorici poslanec in njihovim volilem, brece je na vse strani, ali prišla je nad njega hitro zaslužena kazen. Z Najvišjega mesta je prišel odlok, da je deželni zbor zaključen. Hitro je šlo. Naglo, pa je posegla vmes med nečedno Pajer-Gregorčičevo delo primorska vlada ali tudi centralna je po dobrih drugih informacijah imela le eno misel: zaključiti goriški deželni zbor. Ni dvoma, da je imela vlada za to tehtne razloge. Deželno gospodarstvo

je katastrofalno. Deželne norišnice kar ne morejo odpreti, ker ni pokritja za troške, ki se kažejo. Luksurijozno norišnice so napravili, prekarjali proračun za pol milijona, sedaj je ne morejo odpreti, ker ni denarja v deželnih blagajnah, da bi plačevali troške. Po deželnem odboru stočejo, da so deželne finance naj-mizernejše, deželnih podpor, dasi so jih dovoljevali na vse grlo, ne izplačujejo, ker ni denarja, uradi pa so natlačeni z laškimi uradniki. Pol preveč jih je. Gospodarstvo Pajer-Gregorčičevo je pogubno za deželo, tako da je zadnji čas, da preide v druge roke. Vrhu tega pa ti ljudje uganjajo burke v deželnem zboru, postavljajo parlamentarizem na glavo in delajo z deželno avtonomijo kakor svinja z mehcom. Tu se vse neha. Tako kličo treba razgnati. Zadnji čas je bil, da je posegla vmes vlada, ko je mnogo sama sokriva na teh neznoznih razmerah, ker ni že poprej postavila Pajerja tje, kamor tiče. Brez njega bi bil vitez Gregorčič bolj pohleven in ponizjen in na dno sreča bi skrtil tako-le lepo želje: da naj deželni zbor ne potrdi Gabrščekove izvolitve.

Preveč predzrno so bili. Pribili so, da ni nobene nepravilnosti pri Gabrščekovi volitvi in nobene pritožbe ni bilo proti njej, potem pa so proglasili nepotrditve. Precej nesramnosti je potrebno za tako nečedno delo!

Volilec v trgov so dobili primeren zadoščenje za žaljenje. Najvišji odlok, s katerim je bilo pretrgano delovanje tega deželnega zbora, jim je prinesel to zadoščenje. Tako so zaničevali klerikalci njihovega poslanca, Gregorčič je hotel pokazati tržano svojo moč, eto, tu pride pa Najvišji odlok, s katerim se obsodi nasilstvo, ki sta jih zagrešila Pajer in Gregorčič. Goriški tržani so dobili zadoščenje. Naj upoštevajo to v polni meri ter nastopijo krepko pri prihodnjih volitvah.

Pajerja najbrže ne bo več v deželni zbor. Gregorčič pa bržčas tudi ne bo več podglavar. Vlada počaka nekaj časa; sledil bo najverjetneje razpust deželnega zbora in kadar se snide nov deželni zbor, se mu predstavi novo predsedstvo. Goriška dežela to nujno potrebuje, potrebuje pa tudi, da se otrse Gregorčiča in njegove politike. Gregorčič je kriv, da ne more sedaj delovati deželni zbor. Naj bi to upoštevali goriški volilec!

polni meri ter pognali tega žalostnega junaka daleč proč od deželne hiše!

Ponesrečene dr. Hegemannove špekulacije.

Pijonir vsenemske misli na Slovenskem, protestantski pastor dr. Hegemann je napravil lep načrt, s pomočjo katerega je hotel kar naenkrat izvesti svojo misijo. Dr. Hegemann je prišel v Ljubljano, da preorganizira dosedanje politiko kranjskih Nemcev, in sicer v smislu vsenemskega stremjenja. Posrečilo se mu je premagati v nemški stranki tiste konservativne elemente, ki so še vedno nekoliko ovirali, da ni prišla ta nemška politika popolnoma v vsenemski tir. Posledica tega je bila, da so začeli Nemci na Kranjskem popolnoma oportunistično politiko. Glavna ovira pri njihovi ekspanzivni, germanizatorični politiki jim je bila narodno - napredna stranka. Obenem so pa tudi vedeli, da potrebujejo klerikalce zaveznika, ki jim naj pomaga v njihovemu boju zoper narodno - napredno stranko in za hegemonijo v deželi. Prepričani so bili, da jim bodo klerikalci za vsako morebitno podporo zelo hvaležni in da bodo tudi sami dobili morda najboljši kos. V tem svojem računu se niso zmotili. Protestantski pastor dr. Hegemann in katoliški škof dr. Jeglič sta sklenila intimno ljubezen in blagoslovila nenaravni konkubinac S. I. S. z vsenemško stranko.

Vodja kranjske vsenemske stranke si je ustvaril torej najboljša tla za končno realizacijo svojega načrta, ki obstoji v tem, da z vsemi mogočimi sredstvi pospešuje germanizacijo slovenskih dežel in zgradbo nemškega mostu od Adrije. Vedel je namreč, da mu ravno klerikalci, ki so prišli do premoči, ne bodo delali ovir, temveč ga v tem njegovem stremljenju in delovanju celo podpirali — bodisi posredno, bodisi neposredno.

Dr. Hegemann je pa hotel začeti z germanizacijo v velikem stilu. Zato je pa treba predvsem ogromnih denarnih sredstev. In čeprav je dobival v to svrhu ogromnih vsot od raznih društev v Nemčiji, od »Südmark« in »Schulvereina«, ter od

raznih kranjskih nemških denarnih zavodov, vendar mu vse to še ni zadostalo. Napravil je načrt, s pomočjo katerega je hotel dobiti v roke kar naenkrat ogromne vsote denarja. S tem denarjem je hotel kar na debelo germanizirati po slovenskih deželah.

Kot sredstvo in obenem žrtev si je izbral grofa Auersperga, katerega visoki naslov in ime je hotel na najnižji način izrabiti. Poznal je tega človeka, da ni dovolj preračunljiv, obenem pa slavohlepen. To njegovo slabo stran je izbral, ter mu slikal najlepšo materialno in politično bodočnost, seveda s pogojem, da izvrši njegov načrt. Ta načrt je obstajal v tem, da gre Gvidon grof Auersperg v Ameriko, ter si tam poišče kako ameriško milijonarko za nevesto. S temi milijoni bi potem dr. Hegemann po naših slovenskih deželah razširjeval vsenemsko misel, pripravil pot nemški ekspanzivni politiki.

Ta dalekosežni načrt se je dr. Hegemannu popolnoma ponesrečil. Ta faktum pa popolnoma jasno dokazuje, kakšnih sredstev se je začela posluževati politika kranjskih vsenemcev, ki imajo svoje ognjišče v ljubljanski kazini in katero zakriva s plaščem simpatije in ljubezni naša slavna vlada in pa klerikalna stranka.

Protestantski pastor dr. Hegemann je bil poslan na Kranjsko, da izvede načrt vsenemcev, da pripravi kar najbolje pot prodirajočemu vsenemstvu. In da ti načrti niso samo fantazija, temveč popolnoma konkretno delovanje, kaže ravno afera Gvidona grofa Auersperga.

In vendar naša vlada še vedno mirno gleda to nevarno početje fiktivnega voditelja vsenemske politike na Kranjskem. Da, še več! Javna tajnost je, da so ravno zaopnik nase vlade v najožjem stiku s kranjskimi Nemci in da jim grejo v vseh ozirih na roke. Izpolnijo jim tudi najmanjšo željo in zahtevo. Vendar je bil pa ravno dr. Hegemann tisti, ki je pred časom vodil sestavo one zloglasne brošure »Von Belgrad nach Laibach«, v kateri je hotel naslikati Slovence kot »veleizdajnike« in s katero je ugledil pot našim klerikalcem za njihove znane denunciacije. Že v tem se vidi ona nit, ki vodi iz tabora nemške kranjske politike v tabor kranjskih klerikalcev.

Značilno je, da klerikalno glasilo noče spoznati pravega ozadja te afere, temveč se prav po nepotrebnem zaletuje v Gvidona grofa Auersperga, ki je le žrtev dr. Hegemannovih političnih načrtov, ki so se pa izpremenili v njegovo velikansko blamažo.

Kranjski Nemci so svoje karte odkrili. Poznamo njihove namene in načrte — in v tem spoznanju bomo tudi uravnali svoj boj proti njim in njihovim zaveznikom: proti vladi in klerikalcem.

Dnevne vesti.

+ Nečuvno! Pri večerajšnji seji deželnega odbora se je stavil misteriozni predlog, da naj se da iz deželnih sredstev dr. Paganu na razpolago 200 K. Končno se je iztisnilo, da dobe teh 200 K uradniki pri deželni vladi, ki so morali noč in dan delati, da se je mogel novi volilni red za Ljubljano, in novi volilni red za kmečke občine prej kot prej spisati ter odposlati na Dunaj. Nam se vidi tako počenjanje od strani deželnega predsednika, ki si da za svoje osobe iz deželnih sredstev izplačati 200 K, in to le, da se vstreže politični pohotnosti klerikalne stranke, naravnost nedostojno. Tukaj igra baron Schwarz in baron Härdtl vlogo, kakor da bi hotela veljati za politična lakaja g. dr. Šusteršiča. Je tudi stvar okusa!

+ Štajerski deželni zbor bo morda vendar še zboroval. Vlada namreč nadaljuje pogajanja z voditelji prizadetih strank in kaže se, da ta pogajanja ne bodo brez uspeha. Vlada prizadevanja merijo na to, dobiti za vprašanje o šolskem nadzorstvu tako formulo, ki bo vse stranke zadovoljila, za prihodnje se je pa dogovoriti nevtralen program. Če bodo imela ta prizadevanja uspeh, bo deželni zbor imel od 18. t. m. do 5. novembra seje.

+ Situacija v istrskem deželnem zboru. Hrvaško-slovenski deželnozbornski poslanci istrski so izdali komunique, v katerem naznanjajo svojim volilem in drugi javnosti, da jim je nemogoče sodelovanje v deželnem zboru, dokler se jih oficijalno ne pripozna tudi v jezikovno-narodnem pogledu. Prišlo je sicer do kompromisnih konferenc, katere so pa ostale brezuspešne, ker Italijani no-

LISTEK.

Mina.

Roman; spisal A. P. Rušic. (Dalje.)

»Strašil! Menda bi ne bilo to posebno strašilo, če ti umre. Rešena bi bila nadloga, ki ti ni potrebna«, je dejal počasi.

Mina je hotela ostro zavrniti. To sumničenje jo je globoko užalilo. Ker pa je vedela, da Carlutti ni prijatelj otrok, se je bala njegovega zameha, če mu pove svoje mnenje. Zato je raje molčala.

On pa se je napravil za odhod. »Kdaj odhaja vlak v Višnjevce?« ga je vprašala.

»Mar hočeš res tja?«

»Ali ne?«

»Radi mene greš lahko. Toda potrebno ni.«

»Jaz pa mislim, da je potrebno!« je povedala odločno. »Da, vsekakor!«

»Vlak odhaja ob enajsti uri. In potem zvečer!«

»To so zelo nerodne zveze.« Zalostno se je nasmehnila in ga gledala neprestano. On je razumel njen pogled in vprašal:

»Kaj hočeš še?«

»Nekaj ... denarja!«

Carlutti je strmel v vrata in se ni ganil.

»Sicer pa nikakor nočem več prosjačiti!« je viknila jezno.

Carlutti je strmel. Ona je stala pred njim z razvnetimi pogledi in v odločni pozi.

»Misliš sem, da imaš še kaj!«

Segel je v notranji žep in izvlekel listnico.

»Koliko potrebuješ?«

»Koliko imaš?« Segla je po listnici, katero je on naglo odmaknil.

»Daj sem!«

»Pusti ...« Izbrskal je na mizo kup bankovcev. Čudila se je.

»Toliko nosiš s seboj?« In že je pograbila bankovce po mizi in jih skrila v roki. Čuden žar je odseval z njenega lepega obraza. Lasje so se ji razmršili, lica močno pordela in globoke oči razširile.

»To je zdravo za tebe in mene!« se je smejala glasno. Vsa nevolja je izginila in bila je nakrat vsa drugačna. Ko je pogledala na uro, se je prestrašila.

»Danes sem vlak že zamudila. Ne ujamem ga več. In zvečer mi je prenerodno.«

On si je zapel suknjič, bil vesel njenega zdravega, sedaj razposajenega obraza in rekel premišljeno:

»Cisto prav. Zvečer pridem k tebi na večerjo. Lahko pa se odpelješ jutri.«

Poljubila sta se in poslovala.

Ko je odšel, je prišla v sobo Marta. Imela je skesan obraz in glas ji je šel na jok.

»Odpustite moji večerajšnji nerodnosti. Na vse zgodaj me je obiskal večeraj brat, ki se vrnil po dolgem času iz tujine. Silil me je cel dan z vinom in bila sem vsa zmešana ...«

»No! Dobro. Pojdi! Odpušcam ti, ker vem, kako slab je človek!« je odvrnila Mina s povzdignjenim glasom.

Ko pa je Marta še vedno vsa skesana stala pred njo, se ji je celo zamislila:

»Pojdi, pripravi kosilo. Zvečer bo prišel tudi gospod.« Potem se je razvnela še bolj, segla v žep in dala Marti pet kron.

Mino je prevzela neka čudovito lepa zadovoljnost. Pri tem se je spomnila, da je nekaj odpustila, kar ni bilo vredno besede. Stopila je k oknu in naslonila vroče čelo na hladno šipo.

»Ti nimaš pravice odpustiti!« je mislila in postala melanholična. »Ta stara Marta je gotovo dobra žena. In če je enkrat napravila nerodnost, ki je umljiva, potem ni tu ničesar, kar bi bilo odpustiti ... Nakrat so bile njene misli pri otroku, ki leži bolan v umazani kmetaki bajti. Zaprta od matere, zatajen od očeta. Videla je v tem veliko pregreho in po-

stala je tako nemirna in otožna, da so ji prišle solze v oči. Sedla je in pisala dolgo pismo Miroslavu, v katerega je zaupala ter mu naznanila, da se naslednji dan odpelje in če hoče jo tudi lahko spremljati.

Vendar je to ni potolažilo. Očitek, rojen nenadoma sam od sebe je ni zapustil celi dan, če tudi se je skušala opravičevati v brezobzirnostjo življenja. Carlutti se je na večer zelo čudil njeni otožnosti in si jo je razlagal s tem, da jo je poročilo o otroku močno pretresilo. Tolažil jo je in ji v sočutju ponudil še denarja, kar pa je sedaj odklonila.

Naslednje dopoldne se ji je zdelo nenavadno dolgo in puščobno; bila je močno vsgela, ko je prišel po njo Miroslav in jo odvedel.

XXIV.

Solnce je žgalo neizprosno in ljudje so se utrujeni vročine strahopetno skrivali po sencah. Le navadni vozniki in delavci se niso menili za znoj, ki jim je curljal s čela. Koraki sredi ceste so bili težki, obrazi začrneli in mokri lasje sprjeti v močne kite. Pred kavarno je v senci sedela gologlava gospoda, leno čitala časnike in pošila. Dame so bile lahko opravljene s svetlim blagom in pokrite s širokimi slamniki.

Mina je poklicala izvožeka, ki je dremal na hrbtu v hostanjski senci.

Njegov obraz je bil zabuhel od pijače in od solnce.

Miroslav je ponosno sedel v kočiji poleg Mine in pušil cigareto. Mina je vrtela na rami solnčnik in elegantno, komaj vidno odzdravljala gospodom, ki so smekali klobuke pred njo. V neki ulici je srečala Kondo v spremstvu mladega človeka. Konda je bil pokrit z visokim belim slamnikom. Ustavil se je na trotoarju, se globoko priklonil in gledal za hitro dirjajočo kočijo. Mina je za hip zardela in se z gnjusom obrnila v drugo stran. Miroslav tega ni zapazil; gledal je trudne delavce, ki so na cesti kopali dolg kanal.

»Glejte, kakšni reveži!« je rekel Mini, kažoč na polnoge delavce, od katerih je kapal pot curkoma. Vih-teli so težke krampe in lopate po kakor kamen trdi cesti. Nadzorniki so stali ob kraju v senci in se trudili premagati zaspanec. Pod košatim koštanjem je stal mirno polciest, opirajoč se na sabljo in prestopajoč z ene noge na drugo.

»Tam pije nekdo žganje,« je pripomnil Miroslav. Star, upognjen delavec je pil iz male steklenice umazano tekočino.

Izvožek je zavil v široko ulico. Slaščičarji so ponujali sladkane klice:

(Dolje prebrskaj.)

žejo odnehati in nočejo pripoznati Hrvatov in Slovencev enakoveljnim sodelavcem. — Zato je bilo sklicanje deželne zbornice za več časa izostalo, ker so slovenski poslanci ponovno izjavili, da jim ni možno sodelovati brez zagotovitve gori navedenega predpogoja v jezikovnem pogledu. V zadnjem času je delovanje kompromisne komisije popolnoma izostalo, a italijanski dež. odbor. so predložili načrte, vsebujoče razsežno delovanje in uporabo več milijonov kron za deželnozbornsko razpravo, ne da bi sestavili v podlogo redno proračun v smislu določb dež. statuta. Slovanski poslanci so se vedno na svojem stališču, ki so je uveljavili takoj meseca septembra 1909 ter je ponavljali pozneje tolikokrat. Oni odklanjajo vsako odgovornost za sedanj položaj v deželnem zboru, prepunajoč narod, da sodi, na koga pada odgovornost, dočim italijanski poslanci trdoglavno nočejo pripoznati v deželnem zboru svojih 18 kolegov, ki predstavljajo večino istrskega prebivalstva, in to kljubovaje državnim temeljnemu zakonom in v očitnem protislovju z novim istrskim deželnozbornskim volilnim redom.

+ Slabi časi so se začeli za klerikalizem in nič se ne smemo čuditi da pretaka vesoljno klerikalstvo bridke solze in da obenem psuje kar se da. Lisabona in Cestohov to sta dve imeni, ki navdajata klerikalizem z grozo. V Cestohovu se je pokazalo, kaj je klerikalizem, v Lisaboni pa se kaže, kake posledice povzročajo klerikalizem. Grozne bajke razširjajo zdaj klerikalni listi o portugalski revoluciji. Na dolgo in na široko pripovedujejo, kako tam menije in nune more in koljejo, kako nedolžne punice posiljajo in altarje ončašča. S temi bajkami bi klerikalci pri svojih ljudih radi vzbudili nsmiljenje in jih navdali z ogorčenjem zoper te grozne framazone, ki jih dolže, da so uprizorili revolucijo in da so krivi teh strahot, ki pa se nikoli zgodile niso. Revolucija na Portugalskem je pregnala kralja in njegovo zapravljivo mater in staro mater ter prepodila iz dežele menije in nune. Menihi pa nečejo iti. Zabarikadirali so se v svoje samostane in so metali na vojake bombe in nanje streljali. Seveda je zdaj republikanska vlada napela druge strune. Tiste menije in nune, ki ne mečejo bomb in ne streljajo na vojake je z največjo ljubeznivostjo spravila na ladje in jim dala na izbero, kam se hočejo peljati, samo na Portugalskem ne smejo ostati. Z drugimi pa seveda ne postopa tako nežno. V nekaterih samostanih so se ti hudodelski menihi poskrili v kanale, da bi se od tod rešili in bi mogli ostati v deželi. Vlada pa je dala te kanale zastraziti in vojaki prizigajo v njih zveplo. Kakor dihurje in stenice, tako izvabljajo te menihe iz njihovih hrlogov in jih potem odpravljajo na ladje. Vsak razumen človek se bo sprlo »Slovenčevga« pisarjenja vprašal: kako da vlada na Portugalskem tako sovražno proti duhovščini? In vsak razumen človek bo odgovoril: Ko bi bili ti duhovniki dobri in pošteni ljudje, ko bi bilo njih delovanje ljudstvu koristno in ko bi bilo njih življenje spodobno, bi jih ljudje gotovo ne sovražili in bi jih gotovo ne izganjali, kakor ščurke in dihurje. Koder vlada sovražnost proti duhovnikom, so ga duhovniki vedno sami krivi. Kdor se veter. ranje prej ali slej vihar. To je resnica, ki se je izkazala sedaj tudi na Portugalskem in ki je klerikalci z vsemi svojimi zvijačami ne bodo utajili. Zdej lažejo klerikalci, da se kar tema dela, ker vedo, da taki dogodki, kakor se vrše zdaj na Portugalskem, odpirajo tudi drugod ljudem oči. Dobra jim je vsaka laž. Celo to pišejo, da je pregnani portugalski kralj bil liberalci in sovražnik vere. To pišejo v tistem času, ko krožijo po svetu fotografije, kažeče pregnanega kralja, ko nese pri procesiji nebo. Kralj, ki nese pri procesiji nebo, kakor kak predmestni špisar, pa naj ne bo klerikalci!! Res, smešni in otročji so ti klerikalci, da si hočejo na tak način pomagati.

+ Samo za stvar. Kako so Skalaši res stvarni in ne oebni, nam kaže njih poročilo o seji mestnega solškega sveta. Pri znani seji, o koji so toliko že poročali in pačili resnico, je manjkal še drugi zastopnik občine, ki je bil tudi uradno zadržan, a o njem niso nič omenili. Ravno tako niso imeli nobene grajalne besede o zastopniku cerkve in zastopniku klerikalnih učiteljev g. Simonu, ki sta glasovala za Nemke proti Slovenkam. Oddati je bilo eno učiteljsko mesto, za katero je bilo napraviti ter. no predlog, a poročilo »Jutra« je bilo tako, da je vsakdo moral misliti, da je dr. Triller kar trem Slovenkam odjedel kruh. Kakor zadnji čas kaže, bodo Skalaši prav kmalu najboljši agitatorji klerikalno-nemške zveze, ker njih glasilo graja in napada samo narodno stranko in njih voditelje, a tako očitne klerikalno-nemške vladne zveze niti ne omenja, če tudi ravno ta klerikalno-nemška vladna zveza največ škoduje učiteljstvu. Prav res

ne hlapča, da učiteljsko vednajo tak list s tako ogromnimi žrtvami.

+ Sveobno učiteljstvo. »Slovenec« vedno zatrjuje, da je bilo pod liberalno vlado učiteljstvo sužnje in da je šele sedaj svobodno, kar imajo svojo Slovevo zvezo, katere je pod vpravo klerikalcev. In res je tako. Dokler so imeli liberalci oblast, je moralo učiteljstvo izpolnjevati solške, božje, cerkvene in državljanske postave, drugače je bil vsak brez usmiljenja discipliniran. Tudi pri kompetenci se je upoštevala vestnost, zmožnost, starost in njegovo vedenje izven šole. Torej tudi izven šole ni bil svobodno. To je pa zelo belole nekatere učitelje, ker bi bili radi postali svobodni vseh postav. Ko so pa zavladali klerikalci, so po svojih prizrvenih takoj pokazali, da je nastopila nova doba za učiteljstvo. Od njega se ne zahteva drugega, kakor da podpira klerikalce. Kdor je z njimi, njemu se ni potreba brigati za solške, cerkvene in božje postave. Oni so postali v resnici svobodni. Njim so zagotovljene tudi vse najboljše službe. Kdo vpraša dandanes, kako izpolnjuje učitelj svoje dolžnosti? Nikdo! Kje bi bili mogoči pod liberalno vlado učitelji? Jeglič, Smrdel, Gorup, Jaklič itd.? Kako svobodni so klerikalni učitelji, vedo najbolj najnovejši uskoki, kojih imena so znana. Z vsa pravico lahko trdimo, da je med klerikalnimi učitelji tri četrtine takih, ki so pri stranki zato, da so svobodni. Posebno mladi učitelji in mlade Slomškarije. Saj se razumemo. Mladi kaplani so »fest fantje«. Ostala Slomškarija so pa karitariji. Čestitamo »Slovenec« na takih svobodnih učiteljih. Kaj bo pa s časoma iz teh razmer nastalo, nam je pa zgodovina najboljše učiteljice.

+ Vodovod v Šiški. Mnogo časa je trajalo, predno je Šiška dobila vodovod. Potreba je bila nujna in javni faktorji so tudi napravili vodovoda z vsemi močmi forsirali. Deželna vlada je ta vodovod forsirala, deželni odbor ga je forsiral in država kakor dežela sta tudi dovolili lepe prispevke za napravo vodovoda. Ta vodovod v Šiški je napravila ljubljanska mestna občina, ker se je dal v zvezi z ljubljanskim vodovodom najlažje in najceneje napraviti. Ljubljanska občina je tudi rada ugodila sosedu Šiški, seveda je zahtevala za vodovod v Šiški ravno tako davčno prostost, kakor jo ima v Ljubljani in si je to davčno prostost tudi pogodbeno zagotovila. Sedaj pa je dobila Šiška obvestilo, da vlada za šišenski vodovod ne dovoli davčne prostosti. Ljubljana bo torej morala od šišenskega vodovoda plačevati davek. Šiška pa bo morala ta davek Ljubljani vračati. Vodovod je bil napravljen iz javnih in zdravstvenih ozirov, zdej bodo pa morali ljudje od zdravja davek plačevati. Ta dobra vlada!

+ Občinske volitve v Veliki Loki. Naprednjaki so pri občinskih volitvah zmagali v treh podobčinah v tretjem in v prvem razredu. Klerikalci so grozno poparjeni.

+ Celjski Slovenci prirede v soboto, dne 15. oktobra ob 8. zvečer v Narodnem domu javen shod, na katerem se bo razpravljalo edinole o ljudskem štetju.

+ Iz solske službe. Imenovani so: učiteljski kandidat Fran Škof za provizoričnega učitelja in voditelja v Vremu ter se mu je obenem poveril pouk na ekskurendni šoli v Gor-njih Ležečah; učiteljska kandidatinja Angela Sila za suplentinjo v Senožcah; učiteljska kandidatinja Elizabeta Zupančič za prov. učiteljico na Gori; učiteljska kandidatinja Marija Kramar za suplentinjo v Šmarjeti v novomeškem okraju; učiteljska kandidatinja Olga Vrbič za suplentinjo v St. Petru; učiteljski kandidat Feliks Kovačič za supleta v Mirni peči.

+ Poslanec Pogačnik, ki je bil pri železniški nesreči pri Rottenmannu nekoliko poškodovan, leži sedaj v postelji in se ne more udeleževati deželnozbornskih obravnjav. Čuje se, da bo tožil železniško upravo za odkodnino.

+ Skrajna podivjanost. V Zumrovi gostilni se je med drugimi nahajal tudi občeznani prepeč Andrej Kozelj z Bleda. Začel je takoj zabavljati navzočemu Martinu Repetu. Ko mu je le-ta odgovorjal, zamahnil je z odprtim nožem s tako silo proti njemu, da se je prevrnila miza, za katero je skočil Repe. Repe je pobeignil iz gostilne, a Kozelj mu je sledil z odprtim nožem. Da bi zabranil nesrečo, ga je skušal Boštjan Kavalari pomiriti, zato ga je držal nazaj. Kozelj se je obrnil ter mu z vso močjo zasadel nož v prsi. Obdolženec, ki se zagovarja s silobranom, je bil obsojen na 15 mesecev težke ječe.

+ Jezikovlovec na potovanju. Dne 18. avgusta l. 1909 sem se peljal s kolesom iz Gradaca v Bruck ob Muri. Malo pred ciljem sem bral na tabli: »Ortschaft Zlaten . . .« itd. Mislim sem takoj na Slatino, ter sklenil pogledati v Zabnovo knjigo o štajerskih krajevnih imenih v srednjem veku. Ko sem se pa vračal, sem zagledal na levi strani velik lesen zaboj ali skrinjo (kakršne devajo tudi

obliki spomenikov) z napisom: »Ladana - Smarbrunn« Izvedel sem tudi, da hodijo in Brucka semkaj pit slatino. Seveda je ime »Zlaten« sedanjim prebivalcem nerazumljivo, saj so Slovenci izginili iz tistih krajev že okoli leta 1000 (prišli so pa bili tja po letu 600). V resnici se ta kraj imenuje v latinu iz leta 904. Zlatina (izgovori Slatina) l. 1372. pa »in der Zleten«. Tudi pri Admontu (slov. Vodomot) in pri Trofajahu (slov. Drevje) so kraji z imenom Zlaten = Slatina. — Nekaj dni pozneje sem hodil po pokrajini vzhodno od Gradaca, ki je bila od 7. do 10. stoletja slovenska, kar vidimo tudi iz krajevnih imen, ki so Nemcem »španska«. Dandanes, ko pišejo nacionalni Nemci Auskunftei namesto Auskunfts-bureau, Anwalt namesto Advokat, Abteil namesto Coupe, Schönau namesto Šiška, bi morali dosledno rabiti Brunn namesto Stundenz, Tannendorf namesto Irndingen, Auen namesto Pöllan, Steindorf namesto Gams, Lindenau namesto Leibniz, Gereut namesto Traföss in Lassnitz, Schnellbach namesto Andritz, Erlenu namesto Aussee (Olše) i. dr., da bi izginili zadnji sledovi »hudobnih« Slovanov. I. Koš (Gorica).

Celjski Nemci so imeli v terek zvečer v Nemški hiši shod, na katerem je govoril italijanski renegat dr. Negri iz Čičarije. Shod je bil takoj klaverno, kakor je klaverno celjsko »nemštvo«. Celjska gospoda se je tako bala javnosti, da so s silo izpehali iz dvorane poročevalca za »Süddeutsche Volksstimme«. To so res junaki ti »Nemci« Negri, Ambrožič, Javornik in drugi.

+ Na eno oko oslepel. Iz Celja nam poročajo: 10. t. m. je dobil mesar Janez Grenka v celjski okolici v zabojih ugašeno apno. Pri razkladanju so bili delavci precej nerodni. Hlapcu Jerneju Čerňaku je iz nekega zaboja apno brizgnilo v obraz ter ga precej poškodovalo. Po nesreči mu je apno prišlo tudi v oči. Čerňak bo najbrže na levo oko oslepel. Namesto da bi šel takoj k zdravniku, je ostal doma in je šel šele drugi dan k svojemu gospodarju v mesto, ki ga je takoj poslal k zdravniku. Ta mu je zapisal neko zdravilo. Ker je imel pa Čerňak premalo denarja, je šel mirno domov in je šele pozneje poslal po zdravilo.

Izginil je 20letni malo slaboumni Anton Cizel iz Piršembrega, občine Globoko v brežiškem okraju.

+ Požar vsled neprevidnosti. V terek zvečer je pogorelo posestniku Čebelarju, p. d. Ciglarju v Grobelnem gospodarsko poslopje. Ogenj so provzročili domači sami s tem, da so med delom na podu prevrnili svetilko, vsled česar se je vnela slama.

+ Zagrizenost nemških uradnikov na Slovenskem. V Hočah pri Mariboru so zdaj nastavljeni sami zagrizeni nemški uradniki tako pri železnici kakor na pošti. Pa ko bi se ti ljudje vsaj zavedali, da žive med Slovenci, in da bi se po tem ravnali. Toda ti ljudje mislijo, da so samo za to prišli v Hoče, da izživajo slovensko prebivalstvo. Te dni je hotela kupiti na poštnem uradu slovenska stranka par poštnih znamk. Poštarica pa nikakor ni hotela razumeti slovensko, marveč je na zahtevo stranke vedno le ponavljala svoj »wie, was«, hotela izzvati preprič na uradu. Postopanje nemških zagrizencev na Slovenski zemlji je res nečuvno.

+ V ječo so odpeljali in sicer v kaznilnico v Karlovu pri Gradcu znane vlomilce in tatove Pogačarja, Warmutha in Zorca, katere je celovško deželno sodišče obsodilo na sedem let ječe.

+ Razpisane študijske in znesku 600 K iz ustanove Coronini - Cronberg. Za ta študijske se zamorejo potegovati ubožni dijaki, obiskujoči avstrijsko visoko šolo (vseučilišče, tehniko, visoko kmetijsko šolo), ki so pristojni v gorški deželi, brez razlike veroizpovedanja in narodnosti. S potrebnimi spričevali opremljene prošnje je predložiti deželnemu odboru v Gorici do 31. oktobra 1910.

+ Poskušeni samomor najljubljenejšega para. Iz Trsta poročajo: Pred mesecem sta prišla iz Benetk v Trst 26-letni časniki Attilio Pavoni z neko 20letno žensko, katero je izdajal za svojo ženo. Iskal je posla in je najel sobo v via del Solitario. Mladi mož ni mogel dobiti pravega posla in se je kmalu začel boriti z različnimi materijalnimi težkočami. Končno se pa tudi med seboj nista nič kaj razumela. Preprič je bil na dnevnem redu, končno je je menda Pavoni pregovoril, naj skupaj umreta. V ponedeljek sta hotela izpeljati ta načrt, pa se jima je ponesrečil. Ona si je pogrnala iz revolverja kroglo v desno senco, pa se je le lahko ranila. Pavoni je izpil dozo kokaina. Zdravniki so takoj prihitali na pomoč ter oba rešili. Ona je Benečanka z imenom Rina Ganzer.

+ Duhovnik radi nepravnega početja aretirani v Trstu. Ako tudi se je hotelo prikriti, je vendar le prišel na dan tale dogodek, o katerem se posebno po tržaških vojašnicah

mного govori in živo komentira duhovno moralno. Na večer dne 1. oktobra se je ustavil nek duhovnik pred transportno vojašnico v ulici Belvedere v Trstu, ter povprašal tam otoječe vojake, ako kdo govori hrvaški. Vojaki so poklicali pešca Peterlina, katerega je duhovnik povabil seboj in mu dal denar z naročilom, naj kupi poldrug liter vina. Ko je vojak kupil vino, ga je duhovnik peljal v svoje stanovanje, nahajajoče se v isti ulici št. 16 pri nekem Rolihu. Ob desetih zvečer je Rolih poklical vojaka naj odide, ker njegova ura je že zdavneje prešla. Vojak se je res pričel odpravljati, ali med tem se je vnelo med njim in duhovnikom v sobici živahno prepiranje. V sosednji sobici stanuje slučajno nek dalmatinec Gregorič, ki je natanko čul vse besede in prepiranje med duhovnikom in vojacom. Le-ta je šel k Rolihu in mu rekel, naj takoj vrže »svinjarja« iz sobe, a on da bo vso to »lumparijo« naznanil policiji. Medtem sta odšla vojak in duhovnik. Vsled odvabe Gregoriča sta prišla v dotično stanovanje dva policaja, ali duhovnika ni bilo več. Prišli so ga zasledovati in ga res izsledili v hotelu »Abbazia«, kjer se je vpisal v knjigo: »Ester Slavko, 32 let star, iz Črnega Grada«. — Bil je takoj aretiran in odveden na policijo, kamor so privedli tudi vojaka Peterlina. Ta poslednji je izpovedal, da mu je duhovnik, potem ko je že skoraj izpil vse vino, stavil razne nemoralne poudbe, v katere ga je zapeljeval s sladkimi besedami. On — Peterlin — pa tem besedam ni hotel slediti, temveč je zagrozil duhovniku, da ga odda policiji, na kar je pričel ta plakati in ga prositi, naj ga nikar ne uniči ter mu ponuja, ako molči, 30 kron, katerih pa on ni hotel sprejeti. Na podlagi te izpovedi je policija Esterja proglasila aretiranim in ga vtaknila v zapore v ulici Tigor, kjer se nahaja na razpolago kazenskem sodišču. Pri Esterju so našli potni list za Ameriko, kakor tudi že kupljen vojni listek parnika »Columbia« s katerim se je imel odpeljati v Ameriko. O ti »sveta moralna« božjih namestnikov!!

+ Prebivalstvo Trsta. Statistični urad tržaškega magistrata izkazuje, da ima Trst 223.521 prebivalcev. 31. septembra 1909 je imel Trst 178.127 prebivalcev. V terek se ne celo deseti letih je naraslo prebivalstvo Trsta za 45.394 duš. Na vsak način veličanski napredek.

+ Samomor pravoslavne škofa. Iz Zadra poročajo: Pravoslavni škof Jovič v Kotorju, katerega resignacija na škofovski mesto so pred nedavnim časom sprejeli, se je ustrelil. Vzrok samomoru so bile slabe finančne razmere.

+ Poskušeni samomor oficirja. Z Dunaja poročajo: Nadporočnik 97. pešpolka Jožef Hribar, ki se mudi zdaj na Dunaju, se je hotel večeraj zastropiti. Našli so ga v njegovem stanovanju v rossauerski vojašnici nezavestnega. Izpil je večje množino veronalne. Vzrok poskušene samomora ni znan. Prenesli so ga v oficirski paviljon garnizijske bolnice.

+ Poziv sorodnikom. Dne 5. oktobra 1906 je v Dutschman Mine pri Blossburgu v Novi Mehiki ponesrečil 28 let stari, samski delavec Josip Krešalj ali Keršič, ki je bil nekje na Kranjskem doma. Vzlic raznim poizvedbam se ni dalo dognati, v katerem kraju da je bil rojen ta ponesrečenec. Upravitelj zapuščinskega imetja je bil neki Kunt, ki je po odbitih troških naznanil, da je od zapuščine preostalo še 25 dolarjev in 75 centov to je nekako 125 kron, ki pripadajo sorodnikom ponesrečencevim. Postavnih dediči ozir. sorodniki Josipa Krešalja ali Keršiča se torej pozivljejo, naj nemudoma prijavijo pri oblastvu svoje tozadevne pravice.

+ S ceste. Božjast je vrgla slugo zavarovalnice »Assicurazione generale« na Jurčičevem trgu. Pobil se je zelo znatno. Peljali so ga k zdravniku g. dr. Jenkotu.

+ Tatvina. Posestniku Ivanu Hribarju v Trjavu pri Krašnji sta bili doma ukradeni dve srebrni žepni uri, dve srebrni oklopni verižici in dva samokresa ameriškega sistema. Tat je še neznan.

+ Vlomiljevo bilo v župni cerkvi na Rovih pri Kamniku v dva nabiralnika ter iz njih ukradene okoli 5 kron denarja. Osumljenec je nek okoli 35 let star tujec, ki je izgledal kakor eigan.

+ Pes popadel je na Starem trgu krošnjarja Jožefa Štalcerja ter mu napravil pri hlačah 1 K škode. Lastnik pes je znan.

+ Delavsko gibanje. Včeraj se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 5 Hrvatov, 35 Kočevarjev se je pa odpeljalo na Dunaj kostanj peč.

+ Izblijeno in najdeno. Gospa Kamila Rosnerjeva je izgubila ščipalnik. — Prodajalka Julija Šlibarjeva je izgubila bankovec na 20 K. — Stražnik Fran Možina je našel srebrno verižico, postrežnica Meta Erzarjeva pa srednjo vsoto denarja.

+ V kavarni Evropa je bila najdena listnina, v kateri je nekaj denarja

in neki papirji. Lastnik naj se oglasi pri kavarnarju g. Tonejeu.

+ Uradne vesti. Dne 25. oktobra bo pri okrajni sodnji v Radovljici dražba zemljišče vl. št. 77 in 203 k. o. Hrače. Prvo zemljišče je cenjeno 38.507 kron, drugo pa 2112 K. Najmanjši ponudek znaša za prvo 20.000 K, za drugo 1408 K.

+ Ne dajte se presenetiti in bodite pripravljeni. Jesenske megle se že vzdiguje čez sirno zemljo. Slana kakor tudi sneženi prašek pokrije vsako jutro polje, travnike in strehe. Kamorkoli pogledamo, vidimo, da hoče bela kraljica Zima nastopiti svojo vlado, sprva s komaj čutnim mrazom, nato s snežnimi zameti, da bo enkrat vse pokrila z belo odejo. Priroda se bo pokrila s snegom — a mi? Preskrbimo si še v pravem času novo toplo obleko, v kateri bomo lahko kljubovali slabemu vremenu in zimi. Priporočamo svojim cenj. bralcem tovarno za sukno Karel Kocian v Humpolcu. Pišite za vzorce najnovejšega volnenga blaga za jesen in zimo. Če naročite, boste prav gotovo z dobrim blagom zadovoljni.

+ Kavno zrno, ta žlahtni sad, je dobil tekmovalko, ki ga sicer ne bo izpodrinila, to tudi ni nameravano, ki pa onim mnogim, ki naj ne bi uživali zrnate kave iz kateregasibodi vzroka, znatno olajšuje nje zdrževanje. Kako se imenuje? »Frankovca« ržena kava z znakom »Perloro!« Ta žitna specialiteta je toli prijetnega okusa, da bi se mogel sprjazniti z njo tudi najbolj izbirčen kavopivec; pri pokušanju skoro ni verjeti, da se v zmetku teh krasnih, na našem domačem polju pridelanih in na poseben način prarženih rjavih zrn ne nahaja prav nič indijske zrnate kave, toli sličen je okus zvrteka. Prijeten grenki okus te ržene kave ima za posledico, da se le-ta čim dalje temraje pije. Manjka ji onega sladkega okusa ječmenove kave, ki je vzrok, da se ta navadno kmalu pristudi, in to je posebna prednost naše ržene kave. Ako pridenemo še za nožno ost znanega in priljubljenega »Frankovega« prdatka za kavo v zabojčkih ali zavojih, dobimo zvrtek še polnejšega okusa in lepe zlatorjave barve. (3155)

Volitve na Dolenjskem!

V soboto, dne 15. t. m. ob pol 8. uri zvečer se vrši

v Novem mestu v „Narodnem domu“

Javen volilni shod.

Na shodu govorita kandidata dež. poslanec Engelbert Gangl in dež. odbornik dr. Ivan Tavčar.

Društvena naznanila.

+ Ustanovni občni zbor »Združeni čevljarjevi za Trst«, se je vršil v nedeljo, dne 9. oktobra ob pol treh popoldne v društvenih prostorih »Delavskega in bralnega društva«. Načelnik pripravljalnega odbora g. Rebula otvori zborovanje. S krepkim govorom poudarja resno tega prepotrebne gospodarskega društva. Pozdravi navzoče tovariše, upajoč, da bodo zvesti ostali sivejemu društvu in si pridobili v najkrajšem času nove soborilce v svojo lastno korist. Osobito pozdravlja navzočega državnega poslanca g. dr. Rybářa, g. učitelja Engelmana in načelnika »Združnih čevljarjev«, Josipa Breskvarja iz Ljubljane kot referenta. K prvi točki dnevnega reda poroča g. učitelj Engelman sledeče: Kot interesent na združnem polju vam imam sledeče poročati: Ideja združništva ni nič novega. V gospodarskih bojih je na vseh koncih in krajih skrajni čas, da ste se tudi vi zedinili in si ustanovili to organizacijo. Pripravljali odbor je svojo dolžnost storil, da je v najkrajšem času sklical ustanovni občni zbor. Štejem si v čast, da je meni poveril, da poročam o pripravljanih delih. Sklicalo se je več sestankov, na katerih se je posvetovalo o ustanovitvi prodajalne usnja in za izdejanje gornjih delov. Ustanovitev prodajalne čevljev se prepunča za poznejši čas, ker ni dobro, da se vse naenkrat prične. Doslej se je zglasilo pripravljalnemu odboru nad 60 članov. Gotovo lep pojav in uspeh začetka. K drugi točki: »Pomen združništva« je v daljšem govoru razpravljaj g. Breskvar iz Ljubljane. Poudarjal je potrebo gospodarske organizacije. Posebne važnosti je Trst, ki je veliko mesto, razvito v trgovini, ki pa stoji skoro izključno brez vsake gospodarske organizacije. Poudarja pomankljivost strokovne, oziroma obrtne organizacije. Treba se bode resno zanimati za vse, kar je v korist obrtnikom. Stari pregovor pravi: »Človek pomagaj si sam, potem ti bog pomaga!« Mi pa hoče-

mo, da si sami pomagamo in to le, če bodo tovariši edini in podprtvovalni, potem tudi ne bodo uspehi izostali. Dalje poroča, kako energično so se pričeli organizirati tovariši v drugih krajih monarhije in to skoraj povsod z uspehom. Poudarja, kako velik uspeh je dosegla na polju zakonodajstva centralistična organizacija na Dunaju. Dalje poroča o izidu zadnjega čevljarskega kongresa v Linu. Treba je neumorno delati, da se obrtništvu izpopolni, kar je pa le mogoče z organizacijo. Čevljarji morajo postati samostojni v vseh vprašanjih, katera povzdigujejo čevljarsko obrt. Zelo važno je postalo vprašanje glede prodaje čevljev; so li opravičeni čevljarji baviti se tudi s tem? Klici: »Če jih vsaka baba prodaja, ki ničas ne razume, zakaj bi jih mi ne smeli?« Gotovo ni samo prodaja čevljev tukaj, ki pride v poštev, gotovo so strokovnjaki bolje poklicani k temu, kakor vsak drug človek, ker čevljar zamore popravila dobro izvesti, mero vzeti, on pozna nogo, ve kakšen čevljev je treba in končno se mu ne more toliko slabega blaga vriniti, kakor je to običajno pri nestrokovnjakih. Poudarja, da se bode treba resno baviti z naraščanjem, da se mu preskrbi boljše bodočnost. Ljudje, ki ničas ne vedo, ki ničas ne bero (žalibog niti brati ne znajo), niso toliko zavedni, da bi spoznali velike koristi organizacije. Govornik Breskvar je bil sprejet z živahnim ploskanjem. Nato prevzame besedo g. dr. R y b a ř. Burno akklamiran od navzočih, slika v jedrnatih besedah od srednjega veka do današnjega dne, kake časi so bili, ko je obstajal še takozvani »eunfite« in kako potrebno je, da so se danes obrtniki sešli, da si ustanovijo organizacijo, kajti vsak stanj si mora sam pomagati. Velike važnosti poleg politične samostojnosti je gospodarska odvisnost. Govornik poudarja važnost ustanovljene nove zadruga ter zagotavlja, da bo šel kot poslanec obrtnikom vedno na roko. Gospod poslanec je zaključil z besedami: »Ustanovili ste si gospodarsko organizacijo. Čast, ponos in dolžnost je tudi, da jo vzdržite!« Velika navdušenost je trajala med govorom gospoda poslance. Med navdušenimi klici je zapustil zborovalno dvorano. O tretji točki, odobrenje pravil, poroča učitelj E n g e l m a n. Iz pravil posnemamo: Delež je 100 K; vpisnina 2 K. Delež se mora vplačati v teku enega leta in sicer tedensko po 2 K. Jamčenje je dvakratno. Nato se je vpisalo 20 novih članov, tako da šteje društvo 80 članov. Peta točka. Volitev odbora. V načelstvo je izvoljenih 10 članov, v nadzorstvo 6. Med drugimi so izvoljeni: g. Rebul: načelnik; Deter, blagajničar; O r e l, tajnik. Načelnik zaključuje zborovanje z željo, naj bi se vsi tovariši zavzeli za novo ustanovljeno društvo. Po končanem zborovanju so se sešli zborovalci na vrtu, kjer se je izrekla še marsikatera krepka beseda.

Prosveta.

Slovensko deželno gledališče. Danes za nepar - abonente prvič Smetanova opera »Dalibor«. — V soboto drugič za par - abonente Lehárjeva opereta »Knežna«. Vlogi Bil Harrisa in Perikla igrata in pojeta g. Bukšek in g. Škrbinšek. — V nedeljo popoldne ob 3. opereta »Knežna« (izven abonementa, za lože nepar) pri popoldanskih opernih cenah; zvečer senzacionalna drama »Tajfun« za nepar - abonente. Ravnateljstvo c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani je poslalo ravnateljstvu slovenskega deželnega gledališča najtopleje pisano zahvalo, ker je bilo slovensko gledališče povodom cesarskega slavlja na tem zavodu posodilo iz garderobe dramatičnega društva več kostumov in rekvizitov. Istotako zahvalo je isto ravnateljstvo poslalo gledališču, ker je posodilo gimnaziji Golarjev prevod »Antigone«, ter vse kostume in rekvizite, seveda vselej brezplačno. — Ravnateljstvo slovenskega gledališča je posodilo letos kostume in rekvizite tudi še drugim zavodom in društvom brez razločka, v Ljubljani in na deželi. Iz Maribora. Mesto češke drame Zetev« se vprizori v tujakšnjem slovenskem gledališču 16. t. m. Vošnjakova peterodejanka »Lepa Vida«. S tem je ustrezno tudi mnogim, ki žele videti na slovenskem odru tudi slovenska dela naših pisateljev. Po francoski burki, s katero se je otvorila letošnja sezona, sledi naše, domače delo, slovenska drama. Začetek je točno ob polu 8. zvečer.

Slovenski Jug.

— Nova hrvaška stranka. Danes se vrši v Zagrebu ustanovna skupščina nove hrvaške stranke, ki je nastala vsled fuzije hrvaške napredne stranke s hrvaško stranko prava. Na skupščini se bo končno redigiral

strankin program, ki smo ga svojočasno v ekzerptu že priobčili v našem listu. Nova stranka si bo najbrže udelala ime »Hrvaška ujedinjena samostalna stranka«. Glavni organ nove stranke bo dosedaj napredno glasilo »Pokret«, ki se bo odslej imenoval »Hrvaški Pokret« ali »Novi Pokret«. — Češki pesnik v Opatiji. Slavniki češki pesnik Jaroslav Vrhličky, čegar dela že obsegajo 60 zvezkov, se je pretekli teden stalno naselil v Opatiji. Pesnika je že pred leti zadel kap. Na posledica te bolezni boleha še sedaj in je le malo upanja, da bi okrevala.

— Proti nadškofu dr. Stadlerju. Te dni je konferiral podpredsednik bosanskega sabora in vodja »Hrvaške narodne zajednice« dr. Nikola Mandić z ministrom zunanjih del grofom Aehrenthalom in skupnim finančnim ministrom baronom Burianom. Konferenca je veljala nadškofu dr. Stadlerju in njegovi gonji proti franciskanom, ki jih hoče popolnoma pregnati iz Bosne ter na njih mesto poklicati jezuite. Dr. Mandić je naglašal, da bo neizogibna posledica, ako se nadškofu dr. Stadlerju posreči izvesti ta načrt, to, da bodo bosanski katoliki trumoma jeli prestopati v pravoslavlje.

— Odprava potnih listov med Srbijo in Avstro - Ogrsko. Kakor je znano, je Srbija že pred meseci odpravila potne liste v Srbiji za vse tuje podanike, dočim je Avstro-Ogrska s svoje strani še vedno zahtevala potne liste za potnike, ki so prihajali iz Srbije. »Pester Lloyd« poroča sedaj, da se je končno tudi avstro-ogrška vlada odločila odpraviti potne liste nasproti Srbiji in da bo že te dni izdala tozadevne naredbe na obmejni oblasti.

— Kmetstvo gibanje v Bosni. Kmetje v banjaškem okraju so se dvignili ter nečejo več dajati desetino svojim gospodarjem - mohamedanskim begom. Najpro se je dvignila katoliška vas Šimići, za njo pa pravoslavne vasi Radosavska, Slavička in Piskavice. Temu gibanju se je nato pridruživlo še 17 drugih vasi. Oblast je dala v tešanjskem okraju zapreti 25 kmetov, v Bosanskem Smeću pa 48.

— Oboroževanje Bolgarske. Bolgarska vlada je odločila 150 milijonov lefov za utrjenje Burgasa in Varne ter za zgradbo novih torpedovk in podvodnih ladij. To se smatra za odgovor na turško - romunsko vojno konvencijo. V kratkem se napoti v Rusijo posebno bolgarsko odposlanstvo, da se dogovori z rusko vlado glede skupnega postopanja Rusije in Bolgarske na Črnem morju.

— Portugalska misija v Belgradu. Srbski vladi je došlo obvestilo iz Lisabone, da pride prihodnji mesec v Belgrad posebna portugalska misija, da notifikira proglašenje republike na Portugalskem. To misijo bo vodil republikanski prvak Joahim Luna.

— Odstop sofijskega župana. Župan stolnega mesta bolgarskega Sofije Kirkov je podal ostavko in sicer baje iz zdravstvenih ozirov. Mestni občinski svet njegove demisije ni sprejel, kakor piše »Rječ«, zaradi tega, ker se občinski svetniki ne morejo sporazumeti glede njegovega naslednika.

Po slovenskem svetu.

— Strah pred poljskim jezikom. Petrograjski »Rječ« poroča iz Vilne, da so ondodni državni organi odbili prošnjo tistim staršem, ki so prosili za uvedbo poljskega jezika v šole kot neobligatni predmet za tiste učence, ki bi ga hoteli obiskovati.

— Porotna sodišča v poljskem kraljestvu. Poljski listi iz Petrograda poročajo, da se je podkomite proračunske komisije obrnil na justičnega ministra z vprašanjem, kdaj bodo uvedli v poljskem kraljestvu porotna sodišča.

Razne stvari.

* Ogronna škoda vsled požara. Zadnje tedne je divjal v državi Minnesota v Ameriki strahovit požar, v katerem je našlo smrt okrog 400 oseb. Škoda znaša okrog 100 milijonov dolarjev.

* Bombe v blazinah. V Petrogradu so dobili na nekem osebnem vaku v drugem razredu pozabljeno blazino. Ko so jo natančno preiskali, so našli v njej dve bombi.

* Ponesrečeni Caruso. Italijanski pevec C a r u s o se je v Monakovem pri nastopu kot José v Carmen tako udaril v koleno, da ne more iz postelje.

* Spomenik cesarja Viljema v nevarnosti. V Osterfeldu je položil nek poljski delavec dinamit pred spomenik cesarja Viljema, ter ga zažgal. Spomenik pravijo, da je težko poškodovan. Delavca so zaprli.

* Tako se stori v Zadru. Nek delavec v Pulju, ki menda ni pri zdravniški pameti, si je porinil nož do držaja v prsi. Pri tem je vpil: »Tako se stori v Zadru!« Prepeljali so ga v bolnišnico.

* Sleparije v bolniški blagajni. Zdravnik delavske bolniške blagajne dr. Leopold F r ä n k l v Budimpešti je sporazumno z nekaterimi lekarji oškodoval bolniško blagajno za več tisočakov. Dr. Fränkl je priznal, da je sleparil, pravi, da so sleparili tudi drugi zdravniki.

Kolera na Krunjskem.

Od verodostojne strani se nam poroča, da se je v Oslinici primeril en slučaj kolere in sicer so ga baje zdravniki konstatirali.

Telefonska in brzojavna poročila.

Iz delegacijskega zasedanja.

S.— Dunaj, 13. oktobra. Delegacijam je predložil minister zunanjih zadev naslednje predloge: Skupni proračun za leto 1910 in okupacijski kredit. Predlogo o troških aneksije Bosne in Hercegovine, dalje o izrednem in o naknadnem kreditu. Kakor kaže letošnji proračun in pa definitivni računski zaključki za leto 1907 in 1908, naraščajo potrebščine neizmerno visoko in naravnost rapidno. Leta 1907 je bilo vseh potrebščin 434.524.713 K, l. 1908 že 542.389.330 kron, za leto 1910 pa že izkazujejo potrebščine 674.677.665 K.

S.— Dunaj, 13. oktobra. Za predsednika ogrske delegacije je bil izvoljen bivši minister Ludovik L a n g. Skupni minister baron Burian je delegatom predložil predloge o skupnem proračunu ter druge predloge, enako kakor zunanji minister grof Aehrenthal avstrijskim članom delegacij.

F.— Dunaj, 13. oktobra. Pri volitvi predsednika avstrijske delegacije je malo manjkalo, da ni šla kandidatura prof. Glombinskega po vodi. Pri sestanku poljskih članov delegacij, v katerem se je imela odločiti kandidatura prof. Glombinskega, je bila namreč njegova kandidatura sprejeta le z enim glasom večine.

Delegacije pred cesarjem.

S.— Dunaj, 13. oktobra. V gradu so se danes dopoldne predstavili avstrijski delegatje cesarju. Predsednik Glombinski je cesarja nagovoril in se spominjal v toplih besedah burnih historičnih dogodkov preteklih dni. Našega razmerja z zunanjimi državami se je le dotaknil, popolnoma pa je izostal tudi danes vsak pasus o nemški zvestobi, ki so ga tako željno pričakovali vsi oni, ki pri vsaki priliki hočejo to nemško zvestobo staviti v ospredje. In tudi cesar je le popolnoma mirno in brez vsakega povzdigovanja odgovarjal in se ni dotaknil prav nič pred kratkim od nemškega cesarja v dunajskem rotovžu pretiravane nibelunške zvestobe Nemčije. — To dejstvo tvori danes predmet splošne pozornosti v političnih krogih. Pozornost pa vzbujajo cesarjeve tople besede o Turčiji in dejstvo, da se cesar v pasusu o aneksiji ni dotaknil svojega obiska v Bosni, ki vendar tvori jako važen dogodek zadnje dobe. Vladar je skromen in ne mara samohvale, katere se tako radi poslužujejo voditelji naše zunanje politike. Presrečnost vladarjevega govora in njegovega nastopa ter njegova skromnost so zopet jasno pokazali, kako različni vladarji vladajo na svetu...

S.— Dunaj, 13. oktobra. Predsednik Glombinski je v nagovoru naglašal, da so delegati letos posebno srečni, ker se predstavljajo ljubljenu vladarju, ustanovitelju avstrijske ustave in pospeševalcu napredka v državi ob njegovi 80letnici. Vsi narodi monarhije prosijo blagoslova za vzvišenega vladarja, ki naj ga nebo ohrani še dolgo časa. Predsednik Glombinski poudarja v svojem nagovoru, da so za nami burni in resni časi. Pripravljenost armade, doslednost zunanje politike in lojalno zblizanje zvezanih držav so znova pokazale vpliv in moč dobre armade. — Ustava v Bosni, glede katere gre vladarju prva zasluga, je zastava za ohranitev miru. Delegati so si v sveti važnosti njih naloge in bodo skrbno presodili predloge skupne vlade ter jih ugodno rešili. Cesar odgovori na to približno tako-le: Vašo izjavo jemljem z zadovoljstvom in vednost! Sprejmite moje tople zahvale. Odkar sta delegaciji zadnjič leta 1908 zborovali, so se dogodili za monarhijo važni dogodki. Razglasil sem takrat svoje suverenitete nad Bosno in Hercegovino in tozadevni koraki so imeli popoln uspeh. Začasna napetost evropskega položaja se je razjasnila. Naše zveze z Italijo in Nemčijo so se presrečneje in naše razmerje z drugimi državami je jako korektno. Vsled spremembe situacije je naše razmerje s Turčijo jako ugodno in z velikimi simpatijami sem zasledoval razvoj turške monarhije. Moja vojna uprava predloži delegacijam račune za nujno potrebne priprave v onih resnih časih. Ti indatki so bili po-

trebni, da se je s tem večjim poudarkom mir garantiral. V istini je za nas pripravljeno naše armade v interesu monarhije in evropskega miru. — V Bosni sem uvedel ustavno življenje in prepričan sam, da bo to v dobro kulturnemu in gospodarskemu napredku dežele. Vse delegate presrečno pozdravljam.

S.— Dunaj, 13. oktobra. Po končanem oficijalnem nagovoru je vladar spregovoril par besedi s predsednikom Glombinskim in podpredsednikom, bivšim ministrom Baerenreitherjem. — Pri današnjem sprejemu delegacij je manjkalo precej delegatov, zlasti vsi socialni demokrati.

S.— Dunaj, 13. oktobra. Danes podoludne ob 11. so bili sprejeti ogrski člani delegacij pri cesarju v avdienci. Predsednik, bivši minister Lang, je imel nagovor.

S.— Dunaj, 13. oktobra. Danes popoludne se sestanejo ogrski člani delegacij k seji, v kateri bo grof Aehrenthal predložil svoj ekspoze o zunanjem položaju monarhije.

Vojški transporti.

S.— Dunaj, 13. oktobra. V zadnjih dneh se vrše na progi južne železnice veliki vojaški transporti. Trdi se, da so ti transporti v zvezi z delnimi izmenjavami garnizij v Bosni in da je zaradi tega toliko vojaštva na železnici. Iz druge strani pa izve dunajski poročevalec »Slovenskega Naroda«, da so ti vojaški transporti v ozki zvezi z volitvami na Hrvaškem, pri katerih se ban dr. Tomašević in vlada boje izgredev, in še bolj v ozki zvezi s kmetiskim gibanjem v Bosni, ki se navzile uradnim negacijam in dementijem vedno bolj širi in zavzema vedno širši obseg, tako da se je bati nevarnosti.

Portugalski menihi v Avstriji.

S.— Berlin, 13. oktobra. »Vossische Zeitung« poroča, da so se iz Portugalske izgnani menihi obrnili na avstrijska oblastva, da se jim dovoli v monarhiji, in sicer pred vsem v Bosni in na Hrvaškem naseliti.

Čenstohovski tatovi in roparji.

G.— Krakov, 13. oktobra. Iz Čenstohove se poroča, da je škof Kalíš izjavil državnemu pravdnstvu, da je pavlanski menihom v Čenstohovi odvzeta uprava čenstohovskega samostana in izročena posvetni duhovščini.

G.— Krakov, 13. oktobra. Kakor je dognala policijska preiskava, je skrivne meniha Maczocha pater Vasil imel v Čenstohovi velika posestva ter je pridno špekuliral z zemljišči. V njegovi celici je policija našla tudi ponarejene ključe od samostanske zakladnice.

G.— Čenstohov, 13. oktobra. Tekom večerajšnjega dne so se oglašili pri policiji različni ljudje, ki so navedli, da jim je Helena Maczoch izročila razne dragocenosti v varstvo. Seveda so te dragocenosti tudi oddali policiji.

G.— Variava, 13. oktobra. Na vsem rusko - poljskem se berejo črne maše povodom ropa čenstohovske Madone. Med mašo čitajo duhovniki tudi papeški dekret, s katerim izreka excommunication maior nad menihom Maczochom.

Splošna železničarska stavka na Francoskem.

A.— Pariz, 13. oktobra. Stavka železničarjev severne železnice je že zavzela značaj splošne železničarske stavke. Skoraj na vseh kolodvorih v Parizu stavkajočih železnic je promet popolnoma zastal. Vlada je poklicala 28.000 železničarjev k orožnim vajam in jih hoče kot vojske prisiliti, da bi izvrševali železničarsko službo.

A.— Pariz, 13. oktobra. Predsednik francoske republike Fallieres je poskušal posredovati med strajujočimi železničarji in posameznimi železniškimi družbami, toda brezuspešno. Razpoloženje med pariškimi prebivalstvom je skrajno pesimistično, ker grozi tudi štrajk osebja mestnih podzemeljskih železnic in osebja omnibus - družbe. Pariz je že večeraj zjutraj občutil pomanjkanje živil. Na mnogih progah so tiri razdrti. Vlaki so se morali na mnogih progah sredi vožnje ustaviti, ker so železnič. poskalkali z vlakom in jih zapustili. Bati se je tudi stavke v pariških elektrarnah, vsled katere bi bil Pariz brez luči.

M.— Pariz, 13. oktobra. Mesto Pariz je danes vsled generalne štavke vseh francoskih železničarjev popolnoma izključeno iz svetovnega prometa. Položaj se je tokom noči znatno poslabšal. Vsi pariški kolodvori so od snoči od 10. ure naprej zaprti. Dovažanje mesa, mleka in sadja na pariški trg je popolnoma prekinjeno. Če do jutri stavka ne bo končana, se bodo zvišale cene živil za 50%. V okolici Pariza se množe nasilnosti. Žice prerazrejejo, ture razdirajo. Oblastva so aretirale že veliko število stavkajočih železničarjev.

M.— Pariz, 13. oktobra. Danes je bilo aretiranih 22 voditeljev stavkajočih železničarjev. Aretirani pride-

jo pred sodišče in bodo obtoženi radi upora in ščuvanja k uporu. Pariško prebivalstvo je v velikih skrbih, da se ne bi pojavili ponoči izgredi. Tudi je prebivalstvo v velikih skrbih radi grozeče stavke nastavljenec pariških elektrarn. Oblastva se boje tumultov ter so radi tega nastavila 800 vojakov, kateri stražijo pariške ulice, da kolikor mogoče zabranijo nasilnosti stavkujočih delavcev. Množe se znamenja, da se bodo stavki pridružile tudi druge delavske skupine, zlasti stavbinski delavci so pripravljene k štrajku. Iz vseh pariških predmestij prihajajo novice, da stavkujoči železničarji razdirajo signale in ture.

M.— Pariz, 13. oktobra. Danes je imel ministrski svet sejo, v kateri se je posvetovalo o nadaljnjih korakih proti napredujoči stavki. Sodišča se že pečajo s stavkarijo. En mašinist je bil danes zaradi nasilnosti obsojen na 2 meseca ječe. — Vlada namerava nadomestiti izpadle vlake s tem, da vpelje po Seini voznje s parniki in čolmi.

M.— Pariz, 13. oktobra. V rudnikih Couriers so odpovedali delo 4500 delavcem, ker radi primanjkanja železniških vozov ne morejo odvažati rude.

M.— Pariz, 13. oktobra. Mnogoštevilni tujci, ki se nahajajo v Parizu, zapuščajo mesto, da se izognejo pomanjkanju živil in da se tudi izognejo temu, da bi bili v mestu popolnoma zadržani.

M.— Pariz, 13. oktobra. Nastavljeni pariških mestnih železnic in delavci stavbinske stroke so že sklenili stavko in so se pridružili železničarjem.

Gospodarstvo.

— Omejitve dolgodobnih prodaj moke. Z Dunaja poročajo: Trgovinski minister je izjavil, kakor poroča »Bohemia«, neki deputaciji interesentov s Češkega, da ima namen sklicati anketo, ki se bo v soglasju z avstrijskimi in ogrskimi eksperti posvetovala, kako bi bila mogoča omejitev dolgodobnih prodaj moke potom združenih pogodb mlinarjev brez drzavnega prisilnega vpliva.

— Nova borza v Lvovu. Vrše se pogajanja zaradi ustanovitve borze v Lvovu. In sicer naj funkcionira za efektni in blagovni promet. Med posameznimi prizadetimi ministrstvi so se že vršili tozadevni dogovori.

— Zvišanje akcijskega kapitala deželne banke. Privilegirana deželna banka za Bosno in Hercegovino v Sarajevu bo svoj akcijski kapital v najkrajšem času zvišala. Zavod je šele pred tremi leti zvišal svoj akcijski kapital od osmih na deset milijonov kron.

— Zdravniški kongres za odpravo carine na sladkor. »Fremdenblatt« brzojavlja iz Bruselja prof. Adamkijević: »Na podlagi fakta, katerega sem konstatiral, da je sladkor glavno sredstvo za srčno moč, podal sem v drugem oddelku mednarodnega kongresa za sanitetnost zdravil predlog, naj se v vseh parlamentih vseh držav predloži zakonski načrt za popolno odpravo carine na sladkor, in sicer iz tega namena, da bi si mogli tudi siromaki preskrbeti prepotrebni, danes pa še predragi sladkor kot živež. V končni seji kongresa je bil ta moj predlog soglasno sprejet.«

— Boj v petrolejski industriji. »Vossische Zeitung« poroča iz Pariza: Afera Limanova se bo v najkrajšem času končala mirnim potom. Francoska vlada ne bo zatvorila carinskih uradov na vzhodni meji za uvoz petroleja. Tudi ne bo vpeljala surtakse za avstrijski petrolej, ki se uvaža čez Hamburg.

— Trgovinska pogodba s Srbijo. Iz Belgrada poročajo: Finančni minister Protić je državnemu svetu predložil novo trgovinsko pogodbo med Avstro-Ogrsko in Srbijo s prošnjo, naj kolikor mogoče hitro pregleda, da bo predloga predložena skupščini že v jesenskem zasedanju.

— Veliki finančni škandal na Francoskem. Ker je velika banka Coratches Lauvieux postala bankrotna, je nastal velikanski finančni škandal. Veliko siromašnih ljudi v Cherbourgu in Rochefortu je oškodovanih. Deficit znaša čez 60 milijonov kron.

— Konec kartela ruskih bank? Fred nedavnim časom so ustanovili kartel ruskih akcijskih bank, ki naj bi napravil konec nezdravi konkurenci ruskih denarnih zavodov glede obrestne mere za vloge. Ta kartel je zdaj razpadel. Ena moskovska banka, ki je že podpisala začasni dogovor, je proglasila, ko je imela principjalno soglasjanje izpremeniti v obvezno, da se ne more pristopiti kartelu pod pogoji, ki so se splošno sprejeli. Ker se je s sklenjenim kartelom računalo kakor z gotovim dejstvom, je presenečila ta izjava in to tembolj, ker so pred nedavnim časom na povabilo finančnega ministra pristopile družbene deponitne banke. Vseeno je pa mogoče, da se bo kartel sklenil, čeprav pod drugimi pogoji.

mo, da si sami pomagamo in to le, če bodo tovariši edini in podrtvovalni, potem tudi ne bodo uspehi izostali. Dalje poroča, kako energično so se pričeli organizirati tovariši v drugih krajih monarhije in to skoraj povsod z uspehom. Poudarja, kako velik uspeh je dosegla na polju zakonodajstva centralistična organizacija na Dunaju. Dalje poroča o izidu zadnjega čevljarskega kongresa v Lincu. Treba je neumorno delati, da se obrtništvo izpopolni, kar je pa le mogoče z organizacijo. Čevljarji morajo postati samostojni v vseh vprašanjih, katera povzdigujejo čevljarsko obrt. Zelo važno je postalo vprašanje glede prodaje čevljev; so li opravilni čevljarji baviti se tudi s tem? Ključ: »Če jih vsaka baba prodaja, ki ničesar ne razume, zakaj bi jih mi ne smeli?« Gotovo ni samo prodaja čevljev tukaj, ki pride v poštev, gotovo so strokovnjaki bolje poklicani k temu, kakor vsak drug človek, ker čevljar zamore popravila dobro izvesti, mero vzeti, on pozna nogo, ve kakšen čevljev je treba in končno se mu ne more toliko slabega blaga vriniti, kakor je to običajno pri nestrokovnjakih. Poudarja, da se bode treba resno baviti z naraščanjem, da se mu preskrbi boljše bodočnost. Ljudje, ki ničesar ne vedo, ki ničesar ne bero (žalibog niti brati ne znajo), niso toliko zavedni, da bi spoznali velike koristi organizacije. Govornik Breskvar je bil sprejet z živahnim plaskanjem. Nato prevzema besedo g. dr. R y b a ſ. Burno akklamiran od navzočih, slika v jedrnatih besedah od srednjega veka do današnjega dne, kake časi so bili, ko je obstajal še takozvani »sunft« in kako potrebno je, da so se danes obrtniki sešli, da si ustanovijo organizacijo, kajti vsak stan si mora sam pomagati. Velike važnosti poleg politične samostojnosti je gospodarska neodvisnost. Govornik poudarja važnost ustanovljene nove zadrge ter zagotavlja, da bo šel kot poslanec obrtnikom vedno na roko. Gospod poslanec je zaključil z besedami: »Ustanovili ste si gospodarsko organizacijo. Čast, ponos in dolžnost je tudi, da jo vzdržite! Velika navdušenost je trajala med govorom gospoda poslanca. Med navdušenimi ključ je zapustil zborovalno dvorano. O tretji točki, odobrenje pravil, poroča učitelj E n g e l m a n. Iz pravil posnamo: Delež je 100 K; vpisnina 2 K. Delež se mora vplačati v roku enega leta in sicer tedensko po 2 K. Jamčenje je dvakratno. Nato se je vpisalo 20 novih članov, tako da šteje društvo 80 članov. Peta točka. Volitev odbora. V načelstvo je izvoljenih 10 članov, v nadzorstvo 6. Med drugimi so izvoljeni: g. Re b u l a; načelnik; D e t e r, blagajničar; O r e l, tajnik. Načelnik zaključil zborovanje z željo, naj bi se vsi tovariši zavzeli za novo ustanovljeno društvo. Po končanem zborovanju so se sešli zborovalci na vrtu, kjer se je izrekla še marsikatera preprosta beseda.

Prosveta.

Slovensko deželno gledališče. Danes za nepar - abonente prvič Smetanova opera »Dalibor«. — V soboto drugič za par - abonente Lehárjeva opereta »Knežna«. Vlogi Bil Harrisa in Perikla igrata in pojeta g. Bukšek in g. Škrbinšek. — V nedeljo popoldne ob 3. opereta »Knežna« (izven abonementa za lože nepar) pri popoldninskih opernih cenah; zvečer senzacionalna drama »Tajfun« za nepar - abonente.

Ravnateljstvo c. kr. l. državne gimnazije je poslalo ravnateljstvu slovenskega deželnega gledališča najtopleje pisano zahvalo, ker je bilo slovensko gledališče povodom cesarskega slavlja na tem zavodu posodilo iz garderobe dramatičnega društva več kostumov in rekvizitov. Istotako zahvalo je isto ravnateljstvo poslalo gledališču, ker je posodilo gimnaziji Golarjev prevod »Antigone«, ter vse kostume in rekvizite, seveda vselej brezplačno. — Ravnateljstvo slovenskega gledališča je posodilo letos kostume in rekvizite tudi še drugim zavodom in društvom brez razločka, v Ljubljani in na deželi.

Iz Maribora. Mesto češke drame Zeteva se vprizori v tukajšnjem slovenskem gledališču 16. t. m. Vošnjakova peterodejanka »Lepa Vida«. S tem je ustrezno tudi mnogim, ki žele videti na slovenskem odru tudi slovenska dela naših pisateljev. Po francoski burki, s katero se je otvorila letošnja sezona, sledi naše domače delo, slovenska drama. Začetek je točno ob polu 8. zvečer.

Slovenski Jug.

— Nova hrvaška stranka. Danes se vrši v Zagrebu ustanovna skupščina nove hrvaške stranke, ki je nastala vsled fuzije hrvaške napredne stranke s hrvaško stranko prava. Na skupščini se bo končno redigiral

strankin program, ki smo ga svoječasnno v ekserptu že priobčili v našem listu. Nova stranka si bo najbrže nadela ime »Hrvaška ujedinjena samostalna stranka«. Glavni organ nove stranke bo dosedanje napredno glasilo »Pokret«, ki se bo odslej imenoval »Hrvaški Pokret« ali »Novi Pokret«.

— Češki pesnik v Opatiji. Slavniki češki pesnik Jaroslav Vrhliček, čegar dela že obsegajo 60 zvezkov, se je pretekli teden stalno naselil v Opatiji. Pesnika je že pred leti zadela kap. Na posledicah te bolezni boleha še sedaj in je le malo upanja, da bi okrevala.

— Proti nadškofu dr. Stadlerju. Te dni je konferiral podpredsednik bosanskega sabora in vodja »Hrvaške narodne zajednice« dr. Nikola Mandić z ministrom zunanjih del grofom Aehrenthalom in skupnim finančnim ministrom baronom Burianom. Konferenca je veljala nadškofu dr. Stadlerju in njegovi gonji proti franciskanom, ki jih hoče popolnoma pregnati iz Bosne ter na njih mesto poklicati jezuite. Dr. Mandić je naglašal, da bo neizogibna posledica, ako se nadškofu dr. Stadlerju posreči izvesti ta načrt, to, da bodo bosanski katoliki trumoma jeli prestopati v pravoslavlje.

— Odprava potnih listov med Srbijo in Avstro - Ogrsko. Kakor je znano, je Srbija že pred meseci odpravila potne liste v Srbiji za vse tuje podanike, dočim je Avstro-Ogrska s svoje strani še vedno zahtevala potne liste za potnike, ki so prihajali iz Srbije. »Pester Lloyd« poroča sedaj, da se je končno tudi avstro-ogrsko vlada odločila odpraviti potne liste nasproti Srbiji in da bo že te dni izdala tozadevne naredbe na obsejne oblasti.

— Kmetstvo gibanje v Bosni. Kmetje v banjaškem okraju so se dvignili ter nečisto več dajati desetino svojim gospodarjem - mohamedanskim begom. Najprvo se je dvignila katoliška vas Šimići, za njo pa pravoslavne vasi Radosavska, Slavicka in Piskavice. Temu gibanju se je nato pridružilo še 17 drugih vasi. Oblast je dala v tešanjanskem okraju zapreti 25 kmetov, v Bosanskem Sameu pa 48.

— Oboroževanje Bolgarske. Bolgarska vlada je odločila 150 milijonov levov za utrjenje Burgasa in Varne ter za zgradbo novih torpedov in podvodnih ladij. To se smatra za odgovor na turško - romunsko vojno konvencijo. V kratkem se napoti v Rusijo posebno bolgarsko odposlanstvo, da se dogovori z rusko vlado glede skupnega postopanja Rusije in Bolgarske na Črnem morju.

— Portugalska misija v Belgradu. Srbski vladi je došlo obvestilo iz Lisabone, da pride prihodnji mesec v Belgrad posebna portugalska misija, da notificira proglašenje republike na Portugalskem. To misijo bo vodil republikanski prvak Joahim Luna.

— Odstop sofijskega župana. Župan stolnega mesta bolgarskega Sofije Kirkov je podal ostavko in sicer baje iz zdravstvenih ozirov. Mestni občinski svet njegove demisije ni sprejel, kakor piše »Rječje«, zaradi tega, ker se občinski svetniki ne morejo sporazumeti glede njegovega naslednika.

— Strah pred poljskim jezikom. Petrograjska »Rječje« poroča iz Vilne, da so odnotni državni organi odbili prošnjo tistim staršem, ki so prosili za uvedbo poljskega jezika v šole kot neobligatni predmet za tiste učence, ki bi ga hoteli obiskovati.

— Porotna sodišča v poljskem kraljestvu. Poljski listi iz Petrograda poročajo, da se je podkomite proračunske komisije obrnil na justičnega ministra z vprašanjem, kdaj bodo uvedli v poljskem kraljestvu porotna sodišča.

— Razne stvari. * Ogrorna škoda vsled požara. Zadnje tedne je divjal v gozdih v državi Minnesota v Ameriki strahovit požar, v katerem je našlo smrt okrog 400 oseb. Škoda znaša okrog 100 milijonov dolarjev.

* Bombe v blazinah. V Petrogradu so dobili na nekem osebnem vlakcu v drugem razredu pozabljeno blazino. Ko so jo natančno preiskali, so našli v njej dve bombi.

* Ponesrečeni Caruso. Italijanski pevec Caruso se je v Monakovem pri nastopu kot José v Carmen tako udaril v koleno, da ne more iz postelje.

* Spomenik cesarja Viljema v nevarnosti. V Osterfeldu je položil nek poljski delavec dinamit pred spomenik cesarja Viljema, ter ga zažgal. Spomenik pravijo, da je težko poškodovan. Delavca so zaprli.

* Tako se stori v Zadru. Nek delavec v Pulju, ki menda ni pri zdravi pameti, si je porinil nož do držaja v prsi. Pri tem je vpil: »Tako se stori v Zadru!« Prepeljali so ga v bolnišnico.

* Sleparije v bolniški blagajni. Zdravnik delavske bolniške blagajne dr. Leopold Fränk l v Budimpešti je sporazumno z nekaterimi lekarji oškodoval bolniško blagajno za več tisočakov. Dr. Fränk l je priznal, da je sleparil, pravi, da so sleparili tudi drugi zdravniki.

Kolera na Kranjskem.

Od verodostojne strani se nam poroča, da se je v Osnici primeril en slučaj kolere in sicer so ga baje zdravniki konstatirali.

Telefonska in brzajavna poročila.

Iz delegacijskega zasedanja.

S.— Dunaj, 13. oktobra. Delegacijam je predložil minister zunanjih zadev naslednje predloge: Skupni proračun za leto 1910 in okupacijski kredit. Predlogo o troških aneksije Bosne in Hercegovine, dalje o izrednem in o naknadnem kreditu. Kakor kaže letošnji proračun in pa definitivni računski zaključki za leto 1907 in 1908, naraščajo potrebščine neizmerno visoko in naravnost rapidno. Leta 1907 je bilo vseh potrebščin 434,524.713 K, l. 1908 že 542,389.330 kron, za leto 1910 pa že izkazujejo potrebščine 674,677.665 K.

S.— Dunaj, 13. oktobra. Za predsednika ogrske delegacije je bil izvoljen bivši minister Ludovik L a n g. Skupni minister baron Burian je delegatoma predložil predloge o skupnem proračunu ter druge predloge, enako kakor zunanji minister grof Aehrenthal avstrijskim članom delegacije.

F.— Dunaj, 13. oktobra. Pri volitvi predsednika avstrijske delegacije je malo manjkalo, da ni šla kandidatura prof. Glombinskega po vodi. Pri sestanku poljskih članov delegacije, v katerem se je imela odločiti kandidatura prof. Glombinskega, je bila namreč njegova kandidatura sprejeta le z enim glasom večine.

Delegacije pred cesarjem.

S.— Dunaj, 13. oktobra. V gradu so se danes dopoldne predstavili avstrijski delegatje cesarju. Predsednik Glombinski je cesarja nagovoril in se spominjal v toplih besedah burških historičnih dogodkov preteklih dni. Našega razmerja z zunanjimi državami se je le dotaknil, popolnoma pa je izostal tudi danes vsak pasus o nemški zvestobi, ki so ga tako željno pričakovali vsi oni, ki pri vsaki priliki hočejo to nemško zvestobo staviti v ospredje. In tudi cesar je le popolnoma mirno in brez vsakega povzdigovanja odgovarjal in se ni dotaknil prav nič pred kratkim od nemškega cesarja v dunajskem rotovžu pretiravane nibelunške zvestobe Nemčije. — To dejstvo tvori danes predmet splošne pozornosti v političnih krogih. Pozornost pa vzbujajo cesarjeve tople besede o Turčiji in dejstvo, da se cesar v pasusu o aneksiji ni dotaknil svojega obiska v Bosni, ki vendar tvori jako važen dogodek zadnje dobe. Vladar je skromen in ne mara samohvale, katere se tako radi poslužujejo voditelji naše zunanje politike. Presrečnost vladarjevega govora in njegovega nastopa ter njegova skromnost so zopet jasno pokazali, kako različni vladarji vladajo na svetu...

S.— Dunaj, 13. oktobra. Predsednik Glombinski je v nagovoru naglašal, da so delegati letos posebno srečni, ker se predstavljajo ljubljenu vladarju, ustanovitelju avstrijske ustave in pospeševalcu napredka v državi ob njegovi 80letnici. Vsi narodi monarhije prosijo blagoslova za vzvišenega vladarja, ki naj ga nebo ohrani še dolgo časa. Predsednik Glombinski poudarja v svojem nagovoru, da so za nami burni in resni časi. Pripravljenost armade, doslednost zunanje politike in lojalno zblizanje zvezanih držav so znova pokazale vpliv in moč dobre armade. — Ustava v Bosni, glede katere gre vladarju prva zasluga, je zastava za ohranitev miru. Delegati so si v svesti važnosti njih naloge in bodo skrbno presodili predloge skupne vlade ter jih ugodno rešili. Cesar odgovori na to približno tako-le: Vašo izjavo jemljem z zadovoljstvom in vednost! Sprejmite moje tople zahvale. Odkar sta delegaciji zadnjič leta 1908 zborovali, so se dogodili za monarhijo važni dogodki. Razglasil sem takrat svoje svrženost nad Bosno in Hercegovino in tozadevni koraki so imeli popoln uspeh. Začasna napetost evropskega položaja se je razjasnila. Naše zveze z Italijo in Nemčijo so še presrečnejše in naše razmerje z drugimi državami je jako korektno. Vsled spremembe situacije je naše razmerje s Turčijo jako ugodno in z velikimi simpatijami sem zasledoval razvoj turške monarhije. Moja vojna uprava predloži delegacijam račune za nujno potrebne priprave v onih resnih časih. Ti izdatki so bili po-

trebni, da se je s tem večjim poudarkom mir garantiral. V istini je za nas pripravljeno naše armade v interesu monarhije in evropskega mira. — V Bosni sem uvedel ustavno življenje in prepričan sam, da bo to v dobro kulturnemu in gospodarskemu napredku dežele. Vse delegate presrečno pozdravljam.

S.— Dunaj, 13. oktobra. Po končanem oficijalnem nagovoru je vladar spregovoril par besedi s predsednikom Glombinskim in podpredsednikom, bivšim ministrom Baerenreitherjem. — Pri današnjem sprejemu delegacij je manjkalo precej delegatov, zlasti vsi socialni demokrati.

S.— Dunaj, 13. oktobra. Danes podoludne ob 11. so bili sprejeti ogrski člani delegacij pri cesarju v avdienci. Predsednik, bivši minister Lang, je imel nagovor.

S.— Dunaj, 13. oktobra. Danes popoludne se sestanejo ogrski člani delegacij k seji, v kateri bo grof Aehrenthal predložil svoj ekspozice o zunanjem položaju monarhije.

Vojaški transporti.

S.— Dunaj, 13. oktobra. V zadnjih dneh se vrše na progi južne železnice veliki vojaški transporti. Trdi se, da so ti transporti v zvezi z delnimi izmenjavami garnizij v Bosni in da je zaradi tega toliko vojaštva na železnici. Iz druge strani pa izve dunajski poročevalec »Slovenskega Naroda«, da so ti vojaški transporti v ozki zvezi z volitvami na Hrvaškem, pri katerih se ban dr. Tomašević in vlada boje izgredov, in še bolj v ozki zvezi s kmetским gibanjem v Bosni, ki se navzlic uradnim negacijam in dementijem vedno bolj širi in zavzema vedno širši obseg, tako da se je bati nevarnosti.

Portugalski menihi v Avstriji.

S.— Berlin, 13. oktobra. »Vossische Zeitung« poroča, da so se iz Portugalske izgnani menihi obrnili na avstrijska območja, da se jim dovoli v monarhiji, in sicer pred vsem v Bosni in na Hrvaškem naseliti.

Čenstohovski tatovi in roparji.

G.— Krakov, 13. oktobra. Iz Čenstohove se poroča, da je škof Kalis izjavil državnemu pravdnistvu, da je pavlanski menihom v Čenstohovi odvzeta uprava čenstohovskega samostana in izročena posvetni duhovščini.

G.— Krakov, 13. oktobra. Kakor je dogmala policijska preiskava, je skrivce meniha Maczocha pater Vasil imel v Čenstohovi velika posestva ter je pridno spekuliral z zemljišči. V njegovi celici je policija našla tudi ponarejene ključe od samostanske zakladnice.

G.— Čenstohov, 13. oktobra. Tekom večerajševra dne so se oglašili pri policiji različni ljudje, ki so navedli, da jim je Helena Maczoch izročila razne dragocenosti v varstvo. Seveda so te dragocenosti tudi oddali policiji.

G.— Varsava, 13. oktobra. Na vsem rusko - poljskem se berejo črne maše povodom ropa čenstohovske Madone. Med mašo čitajo duhovniki tudi papeški dekret, s katerim izreka excommunicatio maior nad menihom Maczochom.

Splošna železničarska stavka na Francoskem.

A.— Pariz, 13. oktobra. Stavka železničarjev severne železnice je že zavzela značaj splošne železničarske stavke. Skoraj na vseh kolodvorih v Parizu stavkajočih železnice je promet popolnoma zastal. Vlada je poklicala 28.000 železničarjev k orožnim vajam in jih hoče kot vojaške prisiliti, da bi izvrševali železničarsko službo.

A.— Pariz, 13. oktobra. Predsednik francoske republike Fallieres je poskušal posredovati med štrajkujočimi železničarji in posameznimi železniškimi družbami, toda brezuspešno. Razpoloženje med pariškimi prebivalstvom je skrajno pesimistično, ker grozi tudi štrajk osebja mestnih podzemeljskih železnice in osebja omnibus - družbe. Pariz je že večraj zjutraj občutil pomanjkanje živil. Na mnogih progah so tiri razdrti. Vlaki so se morali na mnogih progah sredi vožnje ustaviti, ker so železnice, poskakali z vlakov in jih zapustili. Bati se je tudi stavke v pariških elektrarnah, vsled katere bi bil Pariz brez luči.

M.— Pariz, 13. oktobra. Mesto Pariz je danes vsled generalne stavke vseh francoskih železničarjev popolnoma izključeno iz svetovnega prometa. Položaj se je tekom noči znatno poslabšal. Vsi pariški kolodvori so od snoči od 10. ure naprej zaprti. Dovažanje mesa, mleka in sadja na pariški trg je popolnoma prekinjeno. Če do jutri stavka ne bo končana, se bodo zvišale cene živil za 50%. V okolici Pariza se množe nasilnosti. Zice prerazujejo, ture razdirajo. Oblastva go aretirala že veliko število stavkajočih železničarjev.

M.— Pariz, 13. oktobra. Danes je bilo aretiranih 22 voditeljev stavkajočih železničarjev. Aretirani pride-

jo pred sodišče in bodo obtoženi radi upora in ščuvanja k uporu. Pariško prebivalstvo je v velikih skrbeh, da se ne bi pojavili ponoči izgredi. Tudi je prebivalstvo v velikih skrbeh radi grozeče stavke nastavljenec pariških elektrarn. Oblastva se boje tumulov ter so radi tega nastavila 800 vojakov, kateri stražijo pariške ulice, da kolikor mogoče zabranijo nasilnosti stavkujočih delavcev. Množe se znamenja, da se bodo stavki pridružile tudi druge delavske skupine, zlasti stavbinski delavci so pripravljen k štrajku. Iz vseh pariških predmestij prihajajo novice, da stavkujoči železničarji razdirajo signale in ture.

M.— Pariz, 13. oktobra. Danes je imel ministrski svet sejo, v kateri se je posvetovalo o nadaljnih korakih proti napredujoči stavki. Sodišča se že pečajo s stavarji. En mašinist je bil danes zaradi nasilnosti obsojen na 2 meseca ječe. — Vlada namerava nadomestiti izpadle vlake s tem, da vpelje po Seini voznje s parniki in čolni.

M.— Pariz, 13. oktobra. V rudnikih Couriers so odpovedali delo 4500 delavcem, ker radi primanjkanja železniških vozov ne morejo odvažati rude.

M.— Pariz, 13. oktobra. Mnogostevilni tuji, ki se nahajajo v Parizu, zapuščajo mesto, da se izognejo pomanjkanju živil in da se tudi izognejo temu, da bi bili v mestu popolnoma zadržani.

M.— Pariz, 13. oktobra. Nastavljeni pariških mestnih železnice in delavci stavbinske stroke so že sklenili stavko in so se pridružili železničarjem.

Gospodarstvo.

— Omejitve dolgodobnih prodaj moke. Z Dunaja poročajo: Trgovinski minister je izjavil, kakor poroča »Bohemia«, neki deputaciji interesentov s Češkega, da ima namen sklicati anketo, ki se bo v soglasju z avstrijskimi in ogrskimi eksperti posvetovala, kako bi bila mogoča omejitev dolgodobnih prodaj moka potom svobodnih pogodb mlinarjev brez državnega prisilnega vpliva.

— Nova borza v Lvovu. Vrše se pogajanja zaradi ustanovitve borze v Lvovu. In sicer naj funkcionira za efektivni in blagovni promet. Med posameznimi prizadetimi ministrstvi so se že vršili tozadevni dogovori.

— Zvišanje akcijskega kapitala deželne banke. Privilegirana deželna banka za Bosno in Hercegovino v Sarajevu bo svoj akcijski kapital v najkrajšem času zvišala. Zavod je šele pred tremi leti zvišal svoj akcijski kapital od osmih na deset milijonov kron.

— Zdravniški kongres za odpravo carine na sladkor. »Fremdenblatte« brzajavlja iz Bruselja prof. Adamičević: »Na podlagi fakta, katerega sem konstatiral, da je sladkor glavno sredstvo za srčno moč, podal sem v drugem oddelku mednarodnega kongresa za sanitetnost zdravil predlog, naj se v vseh parlamentih vseh držav predloži zakonski načrt za popolno odpravo carine na sladkor, in sicer iz tega namena, da bi si mogli tudi siromaki preskrbeti prepotrebni, danes pa še predragi sladkor kot živež. V končni seji kongresa je bil ta moj predlog soglasno sprejet.«

— Boj v petrolejski industriji. »Vossische Zeitung« poroča iz Pariza: Afera Limanova se bo v najkrajšem času končala mirnim potom. Francoska vlada ne bo zatvorila carinskih uradov na vzhodni meji za uvoz petroleja. Tudi ne bo vpeljala surtakte za avstrijski petrolej, ki se uvaža čez Hamburg.

— Trgovinska pogodba s Srbijo. Iz Belgrada poročajo: Finančni minister Protić je državnemu svetu predložil novo trgovinsko pogodbo med Avstro-Ogrsko in Srbijo s prošnjo, naj kolikor mogoče hitro pregleda, da bo predloga predložena skupščini že v jesenskem zasedanju.

— Velik finančni skandal na Francoskem. Ker je velika banka »Corates Lanvieux« postala bankrotna, je nastal velikanski finančni skandal. Veliko siromašnih ljudi v Cherbourgu in Rochefortu je oškodovanih. Deficit znaša čez 60 milijonov kron.

— Konec kartela ruskih bank? Fred nedavnim časom so ustanovili kartel ruskih akcijskih bank, ki naj bi napravil konec nezdravi konkurenci ruskih denarnih zavodov glede obrestne mere za vloge. Ta kartel je zdaj razpadel. Ena moskovska banka, ki je že podpisala začasni dogovor, je proglasila, ko je imela principijalno soglasanje izpremeniti v obvezno, da se ne more pristopiti kartelu pod pogoji, ki so se splošno sprejeli. Ker se je s sklenjenim kartelom računalo kakor z gotovim dejstvom, je presenečila ta izjava in to tembolj, ker so pred nedavnim časom na povabilo finančnega ministra pristopile h kartelu tudi najnamenitejše družbene depozitne banke. Vseeno je pa mogoče, da se bo kartel sklenil, čeprav pod drugimi pogoji.

